

УДК

811.112.2'243: 378: 001.895

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглядається вивчення німецької мови як другої іноземної за допомогою використання новітніх технологій. Розкриваються питання використання комп'ютерних програм на практичних заняттях та додаються рекомендації щодо їх проведення. Також проводиться аналіз результатів засвоєння студентами матеріалу, поданого в мультимедійних навчальних програмах.

Ключові слова: комп'ютерні мультимедійні програми, німецька мова, Internet, електронні словники, програми в on-line.

THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE PROGRESS OF LEARNING GERMAN LANGUAGE AS THE SECOND LANGUAGE IN THE HIGH EDUCATIONAL INSTITUTES

In the article are proposed learning German languages as the second foreign language explanatory of modern technologies. The author exposes a problem of the use of computer-programs on the practical courses and the scientific recommendations are given for their using. In the article author realize understanding the material by students which are in the multimedia of training programs.

Key words: computers' programs, German language, internet, electronics' dictionaries, on-line's programs.

Використання інноваційних технологій у процесі вивчення німецької мови як другої іноземної у вищих навчальних закладах.

Процес міжкультурної інтеграції на національному та міжнародному рівнях зумовили модернізацію змісту мовної освіти. Мова є засобом пізнання картини світу, прищеплення любові до цінностей створивши іншими народами. Водночас, мова – це ключ до відкриття унікальності та своєрідності власного народного побуту та історичних досягнень представників інших культур.

На сучасному етапі в українській системі освіти здійснилися значні позитивні зміни як в організаційному, так і в змістовному аспектах. Суттєво змінився соціокультурний аспект вивчення іноземної мови, не виключенням стало і вивчення другої іноземної як в загальноосвітніх закладах, так і у ВНЗ, що викликало посилення мотивації при вивченні іноземної мови в цілому. Особливої уваги в цьому плані викликає посилений інтерес до новітніх інформаційних технологій, які стали невід'ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства [1,с.25]. Саме в силу цього значна увага приділяється (вітчизняними та зарубіжними науковцями, методистами, вчителями) інтерактивному підходу до навчання іноземної мови, а саме інтенсивному впровадженні в навчальний процес новітніх інформаційних технологій, бо вони нерозривно пов'язані із застосуванням комп'ютеризованого навчання та мають певні переваги перед традиційними методами навчання. За допомогою комп'ютерних програм сьогодні викладач може більш якісно здійснювати викладання дисципліни, зробити поданий матеріал цікавим, швидко перевірити знання студентів та підвищити їх інтерес до навчання. У зв'язку з чим тренуються різні види мовленнєвої діяльності, формуються лінгвістичні здатності створювати комунікативні ситуації, а також реалізовується індивідуальний підхід й інтенсифікація самостійної роботи студентів.

Застосування у методиці та педагогіці новітніх інформаційних технологій у процесі вивченні іноземної мови розглядали у своїх дослідженнях такі сучасні педагоги та методисти, як Ніколаєва С.Ю., Аскоянц П.Г., Пономарьова О.І., Барановська В.М., Сердюков П.І., Журавель О.М., Коваленко О. та інші, але майже зовсім не приділяється увага вивченню іноземної мови, як другої, за допомогою новітніх інформаційних технологій. Тому актуальність статті на наш погляд, полягає в тому, що у зв'язку зі зміною та розширенням мети вивчення іноземних мов в цілому у вищих навчальних закладах виникає необхідність ознайомлення із новими формами організації роботи студентів на заняттях та використання інноваційних технологій та методів викладання дисципліни.

У методиці вивчення мови поняття «друга мова» означає, що студент вже вивчав принаймні одну іноземну мову. Кожна наступна іноземна мова розглядається як друга іноземна. Досвід вивчення першої іноземної мови сприяє розвитку рецептивних і продуктивних умінь під час опанування другої іноземної, а саме німецької, і не тільки щодо перенесення значення слів, що також полегшує семантизацію лексичного матеріалу. Величезне значення має те, що можна провести паралелі між першою іноземною мовою і наступною, або навпаки – простежити відмінності, що слугують контрастом для наочності. Отже, німецьку мову як другу іноземну бажано вивчати як за допомогою традиційних методів, так інноваційних методів, а саме за допомогою комп'ютерних програм, які є основною складовою і забезпечують мотивацію навчання, покращуючи тим самим його результат.

Одна з найбільш важливих особливостей застосування комп'ютерних програм – це їхня висока інформаційна насиченість. Вони передають навчальну інформацію за короткий відрізок часу. Це відкриває великі можливості для їх застосування як засобу раціонального використання навчального часу, підвищення продуктивності роботи викладача, сприйняття інформації у студентів.

Таким чином вживання комп'ютерних засобів навчання й контролю для використання на заняттях з іноземної мови, ми можемо визначати за наступними критеріями:

- сприйняття і підвищення продуктивності праці й ефективності навчального процесу;
- забезпечування негайного й постійної правильності навчальних дій кожного студента;
- забезпечувати оперативно – зворотний зв'язок і поопераційний контроль дій всіх студентів ;
- можливість швидкого введення відповідей без тривалого їхнього кодування й шифрування.

До основних засобів інформаційно – комунікативних технологій, які викладач може використати (як доповнення) у процесі навчання іноземними мовами, віднесено такі:

- готові мультимедійні навчальні програми;
- мультимедійні навчальні програми, розроблені викладачами;
- мультимедійні презентації розроблені;
- ІКТ у самостійній роботі;
- електронна пошта;
- електронні словники;
- навчальні програми в режимі on-line тощо [5, с. 52].

Розглянемо деякі з цих програм, які нами більше використовувалися при вивченні німецької мови.

Автоматизовані навчальні курси з німецької мови (3500 німецьких слів. *Техніка запам'ятовування, 2008; Професор Хіггінс. Німецька без акценту!, 2005; П. Тагіль. Граматика німецької мови у вправах, 2005 [2,].; програма Deutsch inter@ktiv, що розроблена Pons; Німецька. Fortgeschrittene. Tell me more 2 CD, 2004; Sprachkurs Deutsch, 2005; Tangram. Курс німецької мови. Повний курс, 2006) – є мультимедійними продуктами. Деякі програми мають допоміжну функцію, і їх можна використовувати самостійно. Програми*

передбачають комплексний підхід до вивчення іноземних мов: за їх допомогою можна вчити вокабуляр, тренуватись у використанні певних граматичних структур, працювати над вимовою, правописом, розвивати навички аудіювання, читання тощо. Відомими програмами такого типу є

- «*Lina und Leo*»,

- «*Interaktive Sprachreise*», що розроблені інститутом ім. Гете (<http://www2.goethe.de/z/50/linaleo/deindex.htm>). [4]. На екран із текстовою інформацією подається різноманітна графіка (статичне зображення, малюнки, фотокартки, схеми, таблиці, мультиплікація, динамічне зображення, відео фрагменти) та звук (мова, музика, функціональні шуми й звуки). За допомогою комп'ютерних програм студент може на слух та візуально повторювати вже знайомі та запам'ятовувати нові лексичні одиниці, які отримує в тематичних групах, і які в процесі прослуховування записують як доповнення в зошит. Мультимедійні програми засновані на вправах, спрямованих на вивчення та закріплення фонетичного, граматичного та лексичного матеріалу, а також тренується орфографія, читання та аудіювання. До кожного з цих явищ додається низка окремих різноманітних вправ, які опрацьовуються студентами за тематичними розділами окремо. Наведемо деякі приклади:

- прослуховування, повторення за диктором та транскрибування слів, букв, словосполучень;
 - запитання – відповідь – призначено для тренування та контролю;
 - вправи із словником – формування слів за будь-якими ознаками, розпізнавання зайвого слова, розгадування кросворду, упорядкування переплутаних слів у реченні та букв у слові;
 - добір відповідей за асоціаціями, синоніми – антоніми тощо;
 - порівняння німецьких та англійських слів;
- звукові вправи – озвучування та асоціювання слів і словосполучень тощо.

Як відомо, що для розвитку навичок і вмінь читання та говоріння студент повинен в області орфоепії зрозуміти почуту інформацію. Тому в першу чергу для студента постає завдання оволодіти вимовою фонем даної мови, будовою

речення, формою слова тощо, які мають свої труднощі. При вивченні німецької мови як другої іноземної навчання фонетики має відбуватися взаємопов'язано з навчанням лексичного та граматичного аспекту. Після пояснення матеріалу за допомогою традиційних методів слід використовувати комп'ютерні програми для удосконалення та закріплення, а в деяких випадках і для вивчення матеріалу.

Уміння володіти навичками та сприймати на слух іноземне мовлення становить для студентів одну з основних цілей вивчення іноземної мови у вузі. Як правило, на оволодіння цими уміннями і навичками відводиться мало часу, а в навчальному процесі використовуються, переважно традиційні технології навчання: прослуховування і переказ уривку тексту, а також відповіді на питання викладача за матеріалом, що був прослуханий. Викладач не ставить студента в ситуацію вибору, а дає, переважно, готове завдання, спостерігає за його виконанням і здійснює контроль. Такий спосіб подання матеріалу доречний на наш погляд, тільки на початковому етапі вивчення мови, коли студент не володіє достатньою кількістю лексичного та граматичного матеріалом. Але і в цьому випадку можна подати студенту опори, в яких він отримає деякі фрази, кліше, звороти тощо.

В умовах модернізації навчального процесу і з метою підвищення ефективності навчання навичок аудіювання з німецької мови ми взяли за основу рекомендації методистів, щодо удосконалення навичок аудіювання, при цьому ширше використовувати когнітивні технології навчання. На практичному занятті студентам на початковому етапі вивчення німецької мови було запропоновано прослухати та продивитися декілька ситуативних діалогів та монологів, а потім виконати такі завдання :

по - перше – сприйняти на слух інформацію та потім зафіксувати її письмово. Письмова фіксація дуже тісно пов'язана зі всіма видами мовленнєвої діяльності – аудіюванням, читанням, говорінням. Вона допомагає утримати в пам'яті необхідну інформацію, усвідомити логіку викладу

матеріалу, сприяє сегментації мовного потоку на смислові частини і розумінню великих за обсягом і складних за змістом мовних повідомлень;

по - друге – прослухати та виконати вправи за цими діалогами або монологами;

по - третє – прослухати, переказати текст, висловити свою думку, зробити зауваження або навпаки захистити співрозмовника, або простежити сюжетну лінію тощо та написати свій діалог чи монолог, продемонструвавши його.

Крім переказу текстів за змістом та виконанням вправ за текстом слід сформулювати у студентів таких пізнавальних умінь, як виділення головного, знаходження в тексті конкретної інформації, вміння відокремлювати оцінку інформацію від фактичної, усвідомлювати структуру вислову, що сприймається на слух, робити висновки тощо [6, с. 144].

Крім мультимедійних АНК ІМ, комп'ютера у процесі вивчення німецької мови можуть використовуватися мережа Internet, електронні словники, енциклопедії тощо.

Використання електронного словника (*Lingvo 12*) значно полегшує та прискорює роботу студентів на заняттях. За допомогою них студент здійснює різні види роботи за незначний час. Електронний словник поєднує у собі функції пошуку інформації, демонстрації мовних закономірностей і дає можливість прослухати слово. Значної уваги заслуговує електронний словник при розборі окремих невідомих текстів, які студенти отримують на практичному занятті чи вдома.

Для контролю знань студентів у процесі вивчення німецької мови можна використовувати навчальні програми в режимі *on-line*, які дозволяють показати рівень вивчення матеріалу студентом та при цьому оцінити його. Викладач підбирає відповідну програму, яка співпадає з пройденим матеріалом та студент індивідуально проходить тести і отримує оцінку. Ці тести можуть бути як допуск до написання модуля. Наприклад, на сторінках інституту ім. Гете (<http://www.goethe.de/>). Тут є близько 30 різних видів навчальних матеріалів з німецької мови в режимі on-line: завдання з граматики, додаткові матеріали до

підручників, таких як „*Themen neu*“ „ *Themen aktuelle*“, „ *Schritte*“ тощо. Online курси та інтернет-вправи, спрямовані на набуття певних мовних і мовленнєвих компетенцій.

Отже, нами було розглянуто лише деякі напрямки у процесі вивчення німецької мови як другої іноземної на практичних заняттях. Використання інноваційних технологій у процесі вивчення іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах суттєво підвищує ефективність формування всіх аспектів іншомовної комунікативно-професійної компетенції майбутніх учителів іноземних мов. Їх застосування є доцільним як під час аудиторних занять, так і для організації самостійної роботи під керівництвом викладача. Ефективними шляхами організації цих форм роботи є авторські комп'ютерні програми, спеціальні навчальні програми, всевітня мережа Інтернет.

Проте, використовуючи інноваційні технології в навчальному процесі, слід зважати на те, що комп'ютер — не заступник викладача, а лише допоміжний засіб, який має певні дидактичні функції і за їх допомогою розширює можливості навчальної діяльності. Він надає можливість впроваджувати принцип індивідуалізації навчання, активізує пізнавальну діяльність, підвищує рівень мотивації до вивчення мови.

Отже, впровадження інноваційних технологій сприяє досягненню мети модернізації освіти – покращенню якості навчання, збільшенню досяжності освіти та забезпеченню гармонійного розвитку особистості. Дає змогу реалізувати навчання відповідно до вимог особистісно орієнтованого підходу у вивченні іноземної мови.

Джерела та література

1. Аскоянц П. Г. Основи методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов / Аскоянц П. Г., Чекаль Г. С., Сердюков П. І. – Київ : КДППМ, 2004. – 108 с.

2. Журавель О. А. Використання інноваційних технологій на уроці німецької мови / О. А.Журавель // Deutsch. Methodik. – 2005. – Juli. – № 13 (69) – С.5.
3. Коваленко О. М. До питання інноваційної концепції навчання іноземних мов / О. М. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – № 1. – С. 8-10.
4. Шляхи формування іншомовної комунікативно – професійної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови засобами інформаційних технологій [Електронний ресурс] / О.Є. Мархева // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – №6 (14). – Режим доступу до журн.: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
5. Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов / С.Ю. Ніколаєва // Іноземні мови . – 2001. – № 1. – С.50-56.
6. Пономарьова О.І. Організація роботи студентів на практичних заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах / О.І. Пономарьова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2009. – №5. – С. 142-147.